

Podnikatelia by sa nemali báť bankrotov

Bankrot (krach, úpadok) je ekonomický jav, pri ktorom podnikateľský subjekt neobstál v ekonomickej súťaži, v konkurencii na trhu. Stal sa porazeným, nezaznamenal zisk, ale [stratu](#), a nie je schopný splácať svoje záväzky ani v budúcnosti.

Bankrot má svoje príčiny, ktoré sú opísané v mnohých zahraničných ekonomických štúdiách. Vo vyspelých ekonomikách je právne doriešený a postupy likvidácie zadlžených spoločností sú rýchle a efektívne, s jasnými pravidlami a dôsledkami. Štáty s trhovou ekonomikou vedia, že podnik produkujúci stratu je niečo choré, čo treba vyliečiť alebo odstrániť. Proces likvidácie je štandardný, zabehnutý. [Každý](#) človek vie, čo má robiť, ako postupovať.

Na Slovensku je situácia iná, má svoje špecifiká vyplývajúce z transformácie všeludového vlastníctva na súkromné, z transformácie skupinového vlastníctva na vlastníctvo jednotlivca. Tomuto procesu je podriadené všetko, najviac politika.

Pri analýze príčin bankrotu sú dve stránky, ktoré treba vidieť a rozlišovať, pretože majú vplyv na celkové posúdenie bankrotu firmy. Je to:

1. subjektívna stránka - človek, podnikateľ (manažér, majiteľ)
2. objektívna stránka - všetky ostatné vplyvy (právo, dane, ekonomika, politika).

Zo subjektívnej stránky je hlavnou príčinou neúnosné podnikateľské riziko z ekonomických rozhodnutí podnikateľa, jeho neskúsenosť. Sem patria najčastejšie sa opakujúce chybné rozhodnutia typu:

- čerpanie úveru za vysoké percentá
- nákup veľkého množstva tovaru bez zabezpečeného odbytu, neznalosť konkurencie
- začatie výroby bez odbytu alebo závislosť od jedného dodávateľa
- spolupráca, obchodovanie s rizikovými partnermi (platby prostredníctvom faktúry).

Do úvahy treba brať prejavy zlyhania osôb, ako sú:

- alkoholizmus
- drogová závislosť
- trestná činnosť

- choroby.

Objektívna stránka príčin je rôznorodá. Napriek tomu sa v nej vytvorili niektoré oblasti, ktorých riešenie by azda pomohlo ekonomickému napredovaniu Slovenskej republiky.

- Prvá skupina objektívnych príčin sú stále sa meniace pravidlá ekonomickej súťaže - právne, daňové či účtovné. Niektoré právne zámery môžu viesť k úpadku. Posledným dôkazom sú napríklad ťahanice okolo spotrebných daní z krátkych cigariet.
- Druhá skupina objektívnych príčin sú meniace sa úrokové sadzby pri poskytnutých úveroch. Banky si prispôbujú výšku úrokov, ako im to vyhovuje. Objaví sa nárast napríklad zo 17 % na 27 %. Takýto 10-percentný rozdiel pri veľkých objemoch predstavuje nezvládnutelné finančné zaťaženie a významne zmení ekonomiku podniku k horšiemu, často ku krachu. Tu, samozrejme, zohráva úlohu aj subjektívna stránka - podnikateľ o možnosti meniť úrokovú sadzbu vie, je to v úverovej zmluve.
- Tretia skupina objektívnych príčin spočíva v tom, že Slovensko je malý trh. Pre malé spoločnosti sú možnosti ich ziskov a expanzie príliš limitované.
- Štvrtá skupina objektívnych príčin je vplyv kriminality, "výpalné", krádeže, podvody, korupcia. Podnikateľ sa stane obeťou kriminality a stráca finančné prostriedky a majetok, z čoho pramení jeho neschopnosť ďalej podnikáť.
- Piata skupina objektívnych príčin je v druhej platobnej neschopnosti. Vzájomné neuhrádzanie si platieb sa stalo "národným športom", platobná disciplína je otrasná. Očakávané zdroje neprídu, nákladovú časť treba vykrývať, a nie je z čoho.
- Šiesta skupina objektívnych príčin je v nemožnosti rýchlo sa dovolať spravodlivosti na súdoch, v nedobytnosti pohľadávok pre pomalosť a preťaženie súdov, v nedostatočnej funkčnosti exekúcií a konkurzov.
- Siedma skupina objektívnych príčin tkvie vo vplyve konkurencie.

Vymenované objektívne príčiny nie sú kompletne a každý podnikateľ by určite ešte niečo pridal. Pôsobenie všetkých týchto vplyvov však môže "položiť" aj toho najskúsenejšieho podnikateľa, hoci nespravil žiadnu chybu.

Kumulatívne pôsobenie príčin privedie krach spoločnosti. Spoločnosť nemá peniaze, nie je schopná uhrádzať dane, poistné, mzdy, platiť za služby, nájomné, lízing, úvery. Rýchlo stráca kredit, čo vedie k strate klientov. Zadlžuje sa čoraz viac, rastú úroky, penále. Situácia sa stáva neúnosnou. V malých spoločnostiach sú často vyčerpané aj rodinné rezervy. Prichádzajú prví exekútori, začína sa bankrot. Podnikateľ hľadá možnosti riešenia bankrotu.

V tejto fáze vývoja spoločnosti nastáva jej úpadok a rozvrat. Svoje zohrá subjektívna stránka človeka - podnikateľa. Krach spoločnosti je deprimujúci, má silný psychologický vplyv, postihuje depresívne podnikateľa, často vedie k osobným a rodinným tragédiám. Pociť hanby z neúspechu, priznanie porážky málokto dokáže zniesť, najmä v malých mestách. Tento čisto psychologický moment je však príčinou oddaľovania bankrotu za každú cenu, lebo prevláda názor, že je to niečo nenormálne.

Bankrot je podľa odborníkov v konkurenčnom prostredí zákonitý ekonomický jav. Podnikatelia by sa ho nemali obávať. Ak je bankrot nevyhnutný, treba ho realizovať - nejde predsa o život, ale len o peniaze. Každý koniec je začiatok niečoho nového. Koniec jednej spoločnosti, ktorá neobstála, môže byť začiatkom druhej. Poučený podnikateľ sa už nedopustí tých istých chýb.

Dôsledok bankrotu je z globálneho pohľadu na ekonomiku pozitívny jav. Nezdravá, nezisková ekonomická jednotka zaniká. Negatívom je, že veritelia prídu o peniaze, ale to je často riziko podnikania. Bankrot je z druhej strany pre konkrétneho veriteľa prospešný, lebo z dlhoročnej nedobytnnej pohľadávky mu vznikne strata. Zamestnancom je definitívne [jasné](#), že stratili prácu, podnikateľ uzatvoril realizáciou bankrotu všetky vzťahy, ktoré ho traumatizovali. Nejasné vzťahy sa ukončia.

Bankrot je normálny jav. V transformujúcej sa slovenskej ekonomike bude bankrotovať zákonite ešte veľa spoločností. Podnikatelia v zadlžených spoločnostiach si musia sami zvážiť, čo je pre nich výhodné. Bankrotov by sa nemali báť.

Autor je riaditeľom spoločnosti Bankrot, s.r.o., Bratislava.

16.09.1998 | Mgr. VLADIMÍR STRÝČEK